

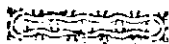

A' ROMAI TSASZARIES AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indult BÉTSBÖL Pénteken 4. Mártiusban 1791.

Nints mit írjunk — vagy szalma, a' mit
írunk!

A' leg-nagyobb Ujságok sergestől állanak a' Kü-
szöbben, és egy sem akar közüllök bé lépni.
A' mik bé-lépnek-is mind maskorába és Fársángi ál-
országban lépven-bé, semmi bizonyost nem tudhatunk
felöllek. — Ki gondolná ezt akkor, midőn Cseh,
Magyar, és Erdély Országokban Ország Gyűlése,
Szeptemberben pedig a' békesség' műhelye vagyon szün-
telen való munkában? — hujába!! nints Ujságunk
— 's a' mi van, itt van mind fazakastól: — „ A'
Felsőleges Nápolyi Király, a' fő Hertzzegekkel és sok
főbb Cavallérokkel szüntelen vadászatban mulatja
magát Febr. 26 dikán megint vad dílnot öldököl-
ni valának a' Práterben, hól vagy 10-et ki-is vég-
zának

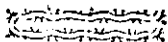
zének a' Világból; de a' dísznök-is legényesen vifelték magokat; mert azon-kivül, hogy a' Királynak egy derék Lengyel Agara sebet kapott, a' Gr. *Caraccioli* szép Török paripájának is ki-hatította a' hasát a' vad Kan, B. *Felső* Udvari *Concipista* lovának-is körmét letsapta, és e' léle apró szerentséltenségek ottan ottan történnek.

Vasárnap dél tájban öszve gyültek a' *Diána* Rendjén lévő Vitézek, H. *Auersperg* Adámnak külső Városi Palotájába. Meg jelent közöttök a' Rend Nagy Mestere a' Nápolyi Király-is. Ezen Rendnek különös jegye, és forma-ruhája vagyon. — A' jegy aranyos Vadász kürt, mellyet zöld és fejér tsiku széles pántlikán viselnek bal mellyeken a' Vitézek. — A' Forma ruha: hámu szín kabát, zöld hajtókára; zöld mellyrévaló és nadrág. Ezekhez; vadászkés járól. Elztendönként két két aranyat tartozik fizetni minden Vitéz a' Rend' Kásájába; de eddig kevés gond vólt az említett adónak bé szedésére. A' mostani Gyülésben tehát rendelés lett ez eránt 's egyéb Törvények is hozattak. Az eddig való jegyet továbbra-is meg erősítette a' Nápolyi Király, valamint a' Forma ruhát is ezen szókkal: Minthogy Vadászok vagyunk nem szükség a' tizfra köntös. A' Tsászár lélzen ezen túl maga Birodalmaiban Pártfogója (*Protector*) ezen Rendnek. — A' Báll itt nem ujjság; a' múlt Vasárnapi Bálban-is meg-jelentek a' Felsőgek, és nagy vigafsággal mulatták magokat.

Pofony, Febr. 26-dikán. „Ma érkeztek-le Bétsből, az ő Felsőge által helyben hagyatott Tzikkelyek. Ehez képest mindenek ugy reménylik, hogy leg-fellyebb-is két hétnél tovább nem fog immár tartani az Ország Gyülese. — It, ennek a' hónapnak 23-dikán maskarás Bált adott Kantzel. Gr. *Pálffy* ő Kegyelmezsége, mellyben az Ország' Naggyai igen kedvekre mulatták magokat. Nádorispány ő Kir. Fő-Hertzegsége, három izben változtatta a' maskaráját. Előszizor Tzigány Legény, azután Verbunkos, végre pedig Szakáts formában szemléltette magát

gát. Felette vig vólt. Maga a' Kantzellárius Ur pedig Magyar Tsaplárost ábrázolt, 's kedves frissfésséggel és nyájaisággal forgolódtott Vendégei körül. A' ruha-is ugy illett néki, hogy sokan méltónak itélték, azon formájában való le-festésre.

A' múlt Kedden tartatott közönséges Ország-Gyűlésében Pofonyban fel-olvastattak a' közelebb ő Felségétől le-érkezett kegyelmes végezesek, és más nap, u. m. Szeredán is közönséges Ország-gyűlése tartaték, de mit végzettenek légyen ez után halják meg Olvasóink. A' múlt Kedden délutánni 2 órakor érkezének Pofonyba a' F. Palatinus látogatására fő Hertzeg *Furentz* és *Ferdinánd*, kedves Életek-párjával, és fő Hertzeg *Károlyyal* edgyütt, és ekkor vala már esive azon mulattságos Bál, melyben a' F. *Palatinus* minden fő Hertzeg Vendégeivel edgyütt ezen fő Kantzellárius Gr. *Pálfitól* adott Bálban meg-jelenvén, az egész sokóság különös gyönyörűséggel mulatta magát. — *Personális Örményi Ur* ő Excellentiájához Követeket küldött T. N. *Báts* Vármegye, a' Vice-Íspányt és más 3 Vármegye kebelebéli Urakat, melly ízerint a' Fő Íspányi Tifztségnek el-vállására és Intellátziojára a' leg-nagyobb tisztelességgel hivatott. — A' múlt hónapnak 22-dikén meg-érkezék *Londonból* N. Magyar Királyi Teförző Hadnagy és Kabinét Kurir *Koller Ur*, de mi hirt hozott légyen, tsak a' Kabinétban tudják. — *Frantzia országban*, a' Febr. 10-dikén tartott dél-előtti Ülésében azt végezte a' többek között a' Nemzet Gyűlése, hogy a' Misék-re hagyott jószágok is el-foglaltattak, 's adalsanak el. — A' dél utánni Gyűlésben, egy Deputátziojok jelent-meg, süveg fel-téve 's gomb nélkül való ruhában a' *Quakereknek*, kik *Frantzia Országhoz* tartozó *Flandriának Dünkirchen (Dunkerque)* nevezetű Városában, 's *Languedocia* Tartományában lakoznak. Kérések oda ment-ki, hogy ők a' magok módjok 's az első Ekklesiának példája ízerint, a' Világnak nagy közönséges Lelkét imádhassák; *Fr. Országban*, valamint másutt is az egész Világon min-

den embereknek Attyokfiai lehessenek, a' nállok történő születéseket, párosodásokat 's halálozásokat elég legyen egyedül a' magok Elöljáróik előtt béírítani; és hogy semmi esküvésre ne köteleztessenek, ugymint a' melly alól fel-szabadította őket a' Kristus, midőn azt mondotta: A' te *Ugyod* legyen *Ugy*; és a' te *Nemed Nem*. — Mindazáltal hogy azt ne gondolja valaki, mintha ők ki akarnák vonni magokat a' polgári hitnek le-tétele alól, közönségesen vallyák, hogy ők a' Nemzethez, Törvényhez, és a' Királyhoz állandóul hűvek fognak lenni. — Utollyára a' maga felekezetének tsendes eskötsét 's békeféliges voltát adta elő a' *Quaker* Orátor. — A' Gyűlés' Elöljárójától következő feleletet vettek a' *Quakerok*, hogy ők, a' kik az üldözések 's a' Tyrannusoknak hatalma alól ki-vették magokat, senkihez jobban nem folyamodhattak volna, mint azon Törvénytévökhöz, kik az emberek' jussaikat tették fundamentomául az Ország Törvényeinek. De a' mi az ő gondolkodások' módjának kütsfejeit 's tudományaikat illeti: azok nem tartoznak a' Nemzet Gyűlése eleibe, akár úgy gondoltaisának azok, mint vélekedések; akár pedig mint vallásbéli tudományok: mert az ember, mint Polgár valamely Igazgatás formájának veti alája magát; mint gondolkodó Valóságnak semmi más Hazája nintsen a' Világon kívül; és az Isten, 's ember szive között mitsoda Igazgatás vállalhatna közben-jároságot. —

Hogy minden gyalog *Sergék* békeféliges szállásokba szállni készűlnek a' határ-széleken, és hogy a' *Porta* és *Austria* között esendő békefélig az ajtó előtt áll, és bizonyos, abban semmi kétség sem lehet. Hogy *Tsch-országban*-is valami háborúra való mozgás volna a' sem igaz. — Némely *Frantzia* Ujjság *Levelek* és az *Erlangi* *Levelek*-is azt a' nem egéfszzen hihető hirt hozták leg-közelebb, hogy a' *Magyar* és *Frantzia* Húszárok kardra kerekedtenek volna egy más ellen. A' mi Húszárjaink egy 52 *Tábori-szekerekből* álló *tránsportal* menvéu

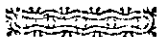
60 legények őrizete alatt a' Flándriai széleken, bé-
találtanak lépni a' Frantzia földre. Ezt a' Fran-
tziák észre vévén egy egész Draganyos Sereg jött
reájok; némely Húzárokat le-vágott, a' többit pe-
dig az 52 szekerekkel edgyütt fogságba vitte *Givét-
be.* — Ez a' hír *Masztrikthól* vette eredetit, várjuk-
el, igaz é vagy nem. — A' múlt hónapnak 15-di-
kán mene-bé *Berlinbe* a' Török Követ a' Fránkfur-
ti Kapun, kit következő pompával és tzerémó-
niával vezettének bé: „Egy Kapitány, egy Had-
nagy és 40 Húzárok mennek vala elöl, egy Királ-
lyi Istálló-mester lovan, és az ő számára vezette-
tett egy tzi-frán öltöztetett paripa — egy Királyi 8
lovas hintóban ültének a' 2 Királyi Komissáriusok
Máyor Röder és Követségbéli Tanácsos *Dietz* —
egy más Királyi 8 lovas hintóban egyedül a' Török
Követ — más 6 lovas hintóban a' Török Tolmácsok
minden Konstantzinápolyból hozott Tsászári ajándé-
kokkal, st.; hátúl követi vala 24 Húzár két Tisztel.
A' Városnak nagyobb úttzait nagy pompával fel-
járták, és midőn a' Török Követ szállására érke-
zének, már 20 fegyveresek állnak vala fegyverben
őrizetére egy Tisztel, kik minden nap változnak,
és valamig *Berlinbe* lésznek, tisztességére lésznek. —
17-dikbe el-küldé ezen Követ a' maga Követségbé-
li Titoknakját és Tolmácsát *Gr. Finkenstáinhoz*, és
Gr. Hertzberghez, kiknek a' maga meg-érkezését,
(mintha nem tudták volna?) bé-jelentette: ezek
mindenik egy-egy Hadi Tanács Urtól izentenek né-
ki szerentsét a' meg-érkezéshez — meg-válik mitso-
da szerentsés lésznen!!!

Külső és belső elegyes jegyzések.

Ugy írjuk, mint bizonytalant, de mint ollyant,
a' mellynek már hangja Bétsbe érkezett tegnap e-
lött; t. i. hogy az Orosz Udvar az Anglus Udvarral
frigyét kötött volna. Az Orosz Udvar Angliának
némely Amériikai Szigetjeit *gárántérozta*, és a' Kö-
zép-tengeren való szabad útját. Ezt így sugdofsák
némelyek egy más fülébe, és ha igaz talál lenni, nem
késő.

késő a' Muszkának ugy banni a' Törökkel Európában, mint az Isten tselékedett *Adámmal* a' Paradisomban. Azonban várakozzunk még egy keveset; mert az Udvari Pókháló politikáknak sok ösze szőtt font Izálai vagynak, *Edippusnak*-is bajos ezeket fejtegetni. — A' meg-holt *Gr. Pálffy* Sergejnek vitéz Oberstere *Liptay* Ur egy 150-ezer forintot érő Uradalmat nyert ő Felségétől vitézsége jutalmául. Ezen Uradalam *Mahrini*, nem meszlze *Temervárhoz*. Midőn ezen vitéz Oberster Ur ő Felségének ezen Kegyelmeit meg-köszönné, azt mondotta ő Felsége: En Oberster Urámnak a' maga érdemeit is ezzel ki-nem fizettem. Lám! tsak ugyan jutalma van az érdemnek — vagy előbb — vagy később. — Erdélyben Fejérvárt 1 véka tiszta buza 10 máriás, 1 véka törökbuza 4 máriás 10 kr.; egy tyúk 10 garas, 1 tojás egy potra, (Bétsben egy fél-potra) egy nyúl 4 máriás, 1 pujka 2 forint; itt Bétsben minden oltsóbb.

Erdélyből All Orból írják: — „Minémüi szükség legyen Erdélyben a' mezőségen, ha egyéb nem bizonyittaná is, tsak ez is elég arra, hogy onnan ezen N. B. *Szolnok Vármegyében*, a' Nagy Szomor mellett lévő majd minden Faluk rakva vagynak a' szükség és gabona nem léte miatt el-jött Parasztokkal, és nevezetesen, ugyan ezen Vgyében, a' *Lápos* vidékin lévő Falukban (a' hól más helységekhez képest igen jó termés vólt) még a' múlt Öszlzel ki-jöttek sok mezőségi Parasztok házok népestől edgyütt, és itt laknak, hól egy véka Kukuritza 40 kr., másut pedig egy forint. — Jan. 9-dikén *Lápos* vidékén olly nagy mozgása vólt a' földnek, hogy a' házak-is meg-mozdúltanak, és némely helyeken a' fogasakról is az edények le-húlván el-romlottanak. — Kolosvárt olly tsepedesen és egy mást meg-értő szép rendel foly az Ország tanátskozása, hogy minden várakozásunkat feliyül múlta. A' 3 Nemes Nemzet között, és a' különböző Vallások között még tsak nevezetes ellenkező szót sem lehetett hallani. Az Erdélyi *Diárium* már nyomtattatik a' Ref. Kollé-

Kollégyom betüivel, és itt a' Táskában egy fél árkos belőlle — ez után többet. — Pruszszus Minifler Gr. *Lufi*, ki a' *Rájhenbachi* edgyezéssel küldett volt a' Nagy Vezérhez Bétsbe érkezett a' napokban *Szisztavból*.

Az Illyriai Kantzelláriának Tagjai következendők:
„Présés Gr. *Balafsa*; Tanátsosok: „*Krausz*, ki egyfzersmind Direktora a' Kantzelláriának: Püspök *Petrovits*, Generál Báró *Papilla*; Tanátsos *Rüffel*, Présidiális Udvari Titoknak *Orbán*, Udvari Titoknak és Tanátsbéli Prothokólista *Jakoby*; Titoknak: *Meninszky*, és *Boldozzár*; Tábori Concipista *Srájbers* Régiflrátor és Expeditor a' maga Táborban szolgált Kantzelláriájával edgyütt, kik most a' békekezben hivatal nélkül lévén, erre alkalmaztattak.

Isten dögyon-még minden jóvat Magyar Kurirum!
„Valamint a' Historikusnak, ugy az Ujjságirónak, Haza, Nemzet, Vallás, Atya és Anya nélkül valónak, az az személy vállogatás és részre-hajlás nélkül valónak kellnek lenni. Azt adom hát tudodra, hogy én noha sok *Ritadlistákok* olvastam, még is mind eddig ki-nem tanulhattam, hogy szentelik a' Réformátusok a' magok harangjaikat, hanem éppen most vala szerentsém, midőn a' Ketskemétiék ujj nagy Harangot öntetyén, aztát ékesen készült toronyokban helyhezgették, és előbb a' számtalan sokaság jelen-létében probára meg-húzák; így szólla a' fő Gondyifelő *K**P*** Ur: *ottan ütött volna-meg-a' Menkö, a' hol öntöttek!* e' vala tehát a' szentelés formája. Elj sokáig 19. Febr.

Egy Könyvetske jöve ki a' Sajtó alól tegnap előtt Bétsben Déákül, melynek ez a' Tzimje: *Animadversiones in Revolutionem, Novumque sic dictum Systema Democraticum in Gallia*. Ezen munkátska tsak azért is méltó az Olvasásra; mivel némely fő embereink a' *Párisi* zenebonában jelen lévén, s az ottan lévő fő emberekkel társalkodván, mindeneiket magok fel-jegyzettének, és Bétsben penna alá adtanak, mely jegyzések már mind Német, mind mind Déák nyelven ki-nyomatattattanak, Meg-va-
gyon

gyon benne sok igazság, és az illetén munkában található részre-hajlás nélkül valóság! Magyar Hazánknek nem fog szükségtelen lenni talám az olvasásra.

Frantzia Országban öli a' Nép a' maga Papiját, ki a' Polgári hitet le-nem tette. — Tsak gondolja-el az ember!!! be átkozottak ezek a' Bétsi 'Siddók, tegnap a' Serházban bezzélelték, hogy a' Magyar Papok Rómához folyamattak, mellyet ki ki lát, hogy nem edgyezik a' józan okofsággal.

Jobbittéjök. — [Pest Várofsának, a' Törvényes Székek oda lett által tételével hirlelt drága szállásairól tettünk vala ez előtt költ edgyik Kurirunkban tudositást, mely, mint költött hir a' Városbélieket annál inkább meg-háborította, mennél inkább azon vagnak ezen Várofsának bölts *Elöljárói*, hogy a' szállások ez után még oltsobbak légyenek, mint vóltanak valaha, és főbb Levelekből látjuk, hogy ezen tudósításunk nem vala tökéletes. — Az e' féle hibák nem ujjságok, az Ujjság Levelekben, de ezeknek nem mi vagyunk az oka; mert mi tsak ugy adjuk, a' mint veszfűk. Torotzkó Szentgyörgyön-is a' múlt esztendőben hogy a' Préfektus S** Ur által meg-veretett Parasztkok dolga nagyobb részben hazugság vólt légyen, arról tökéletesen meg vagyunk gyözödve; mert itt az Erdő prédáló Parasztkok tsak 25 — 15 páltzát kaptanak, és egy sem 50-ent, a' mint akkor iratott, és ezt-is nem magától, hanem törvényesen adatta a' Préfektus nékik és e' féle kis intéfetskéek nélkül alig lehetne Erdélyben valamit meg-tartani.

Győr 27. Febr. — N. Győrben. Halak Havá-
nak 24-dik napján. A' Győri Nevendék Papságnak
felső Tanuló Palotájában jádzzattatott az öreg *Fős-*
vény Zsugori Máté három fel-vonásban nagy ele-
venséggel, mellyet szerzett magának még a' Posonyi
nevelő Házban az el-múlt esztendőben, és meszize
terjeszt az Ország' minden széleire, hogy innen-is
minden józan itélettel bíró által láthattya, melly
nagy hasznára vólt legyen mind az Ország'nak, mind
saját nevendék Tagjainak a' két közönséges nevelő
Háznak, soha nem elegendő-képpen ditséretes fel-
állíttatása. A' Méltóságos Győri Püspök Urnak, és
Fő Tiszt. *Somogyi Leopold Győri Kánonok*, és a'
nevendék Ház Előll-járó Urának bőv adakozása it-
ten nagy köszönettel emlékezetes, a' kiknek költsé-
géből építtetett-fel a' több esztendőig tartandó al-
kotvány, hogy ezen édes Hazánk' edgyik szülemé-
nye minden félbe-szakadás nélkül esztendőként gya-
koroltasson. Felesen jelent-meg a' Fő Tiszt. Kápta-
lan, T. Ns. Vármegeye minden Rendbéli Tanítókkal
együtt, a' kik minnyájan tellyes meg elégedéseket
ki nyilatkoztatták ohajtván, bár csak immár Hazai
nyelvünkön nyilván-való helyyeken-is a' vig és szo-
morú Játékokat szemlélhetnék! A' mi a' *Mesének*
Erköltseit Aristoteles' rendi-szerint illeti, hogy a' je-
len-lévő időkhez legyenek szabva, szépen meg-tar-
totta a' *fősvény Zsugori Máté*, holott a' kéregető
Koldusok előtt áldotta II-dik *Joséf Tsálszár*nak ham-
vait a' bé-hozott *Armen-Institutumért*, de meg-hu-
rogatott, nem tudom kiket, hogy a' Koldusok a'
templom' ajtai előtt, utzákon, Udvarában szünet-
len alkalmatlankodnának, ditsérte Buda Várofsát,
hogy az Ujjságban ki-hirdeteti, menni jött bé, men-
nyi osztogattatott fel, és így ki-ki magában el ará-
nyozhattya, mennyit kellelsék a' következő ké-
regetőknek adni: midőu a' mester emberek a' négy
esztendőbéli adófságaikat *Zsugoritól* kérték, nagyon
kivánta, hogy valamint a' *Mészáros, Kenyér-sütő,*
Szappany-főző érzékeny büntetés alatt meg-
vayon zabolázva, miért hogy a' többi műves mes-
terek

terek-is, ha vagy rozsfz munkát tesznek, holott egy mesterségnél többet nem is tudnak, vagy felene való árrot kérnek, színte érdemek szerint nem büntödnének. A' ruházatnak változtatása különös vála, leg-szebben illett *Zsugorinak Lehel* módjára készült bajnoki öltözete, midőn a' Mártyusfal küzködött, és a' Telnék pillongó jeges bajusza, és szakálla. A' jádzó személyeknek minden ki-fogás nélkül való vitelerek meg-érdemli, hogy beises neveik fel-jegyeztetsenek: Valának Tiszt. *Ádám Imre, Be lányi János, Berghoffer Mihály, Blázovich János, Dreschmitzer József a' Zsugori Máté, Ischer János, Fohyi József, Frankl Péter, Illy György, Maráz Miklós, Német Ferentz, Tartsay József, Tóth László, és Pál, Varga Ilván, és Vimmer Jakab.* Kivánni lehet, hogy ezen ditséretes *Zsenge* többeket is fel-ébreztessen, kik minnyájan ma holnap gráditsonként emelkedjenek, és vizasztaltatásoknak érdemes aján-dékiban részesüljenek.

Neógrád Vármegyélbe Fürösén 25. Febr. — „Házánk állapotjának jó folyamatra való indulásán örvendező tufakodással gondolkozván, ilyen fel-kiáltásra találék e' napokba alkalmatosságot: Ideje vagy on immár Magyarok, hogy fel-ferkennyünk az álomból! *Rom. 13: 11.* Fel-is-ferkentek ditsőség Istennek! némely jó Hazasiak, hogy más, ki palle-rozott Nyelvel virágzó Nemzetek példáját követ-vén, Nemzeti Nyelvünk pallérozása, s a' Tudományok gyarapítások végett egy Tudós Társaságot állítsanak-fel. Ama nagy Literátor Mélt. Szélseny Gróf; Fő Tiszt. *Révay Ur Györbe; Kazintzy, és Horváth Adám Urak* meg gyujtott Lámpásokat vet-tek e' véget kezekbe, hogy másoknak útát mutas-sanak; de e' Közönségnek egy tisztés Részze azt kiá-bállya, hogy arra a' Társaságra semmi szükség sints, mivel az tsak szabad Köm-vesek Bandája fog-na lenni. Már gondollyuk-meg! Nemzeti Nyelvün-ken akarunk beszélni; azon akarunk írni, s idővel egészízen Törvényt tévő Nyelvé akarjuk ezt tenni. Azonba lehetetlen annak külömbén el-sülni, hanem ha

ha Nyelvünk bővítése, 's pallérozása végett jó fundamentom vettetik. Az a' fundamentom pedig alig lehet más, hanem egy Tudós Társaság, a' melly meg határozza miképpen tétethetnek-ki a' dolog természetével meg-edgyezőleg, helyyesen, a' Magyar Nyelvbe Uralkodó Deák, 's más-féle Terminusok, hogy osztán közönségesen mindenek egyenlő értelembé élhetnének azokkal. Most pedig tsak a' Vallásbéli nevezetekkel is igen sok bajunk van; mert ha ezt: Katholikus, Magyarúl akarjuk ki-tenni, soha se tudjuk Pápistának fordítsuk-é, vagy Római Vallásnak? Ezt: Evangélicus, Augusztai Vallásnak mondjuk-é, vagy Lutheránusnak? Ugy szinte ezt, Református, így tegyük-é ki: Helvétziai Vallású, vagy Kálvinista? De minekutánna az a' Tudós Társaság meg-állítaná az olyan ki-fejezéseket, minden tusakodás nélkül élhetnének veltek. Ha az a' Társaság ezt a' Szót: Mappa, így tenné-ki: Föld Kártyája, mindennek meg-kellene rajta nyugodni. Most pedig ki Föld-Kártyájának, ki Rajzolatnak fordítja. Ezt a' Szót: Terminus, fordíthatom én Igének. Ezt: Cubus, mondhatom Bögnek; de míg egy Rostáló Társaság ítéletit ki nem állta, addig senki sem nevezheti rajtam kívül úgy. Olyan nagy szükségünk van tehát egy Magyar Tudós Társaságra, a' mitsodás szükségünk van a' Magyar bölcsödságra.

Senki sem tagadhattya azt is, hogy a' Magyar Jádzó Teátrumoknak nagy bé-follyások ne volna Nemzeti Nyelvünk pallérozásába. Ugyan-is azok az eleven ki-fejezések, mellyek azokba elől-fordúlnak; azok a' Nemes gondolkodások, mellyek ott a' leg-nagyobb érzékenységgel adattatnak elől, nem tsak a' Szívet indítják meg, hanem az Igéket is Nyelvünkre fértzelik, 's tsak nem észre vehetetlenül birtokunkba adják. Még-is sokan ennek-is ellene vagynak, úgy gondokodván, hogy az erkölts romlásának nagy alkalmatossága lenne. De azt tsak a' vizfiza élés okozhattya; 's valamiut a' bort magát nem lehet azért kárhoytatni hogy az erkölts rom-

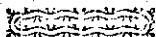
romlásának alkalmatossága: ugy a' Theátrumokat nem lehet egy áttallyába kárhoztatni.

Ugy de, (ezt-is mondják) szabad gondolkodásra adnak azok a' Játékok alkalmatosságot; a' szabad gondolkodás pedig olyan zűrzavart szül mint most Frantzia Országba uralkodik. De illetem szerint olyan zavarodásra csak a' Despotismus adhat alkalmatosságot; a' mi Felsőges Udvarunk pedig, a' mint meg-indulással tapasztalhattyuk, éppen az emberi szabadsággal meg-edgyezőleg kíván Uralkodni. Káros tehát ezt az ellenvetést csak emlegetni is. Káros valósággal a' meg világosodás akadályoztatására ellenvetéseket keresni; mivel az a' nyughatatlan szorgalmatóság rút gyanuság alá zárja az ellenkezőket.

A' Protestánsok annak meg bizonyítására hogy a' Királyi Kegyelmet használni akarják, kétség kívül Közönséges 'Sinatot fognak ez esztendőbe Magyar-országban tartani. Oh vajha a' Mennyei Lélek ugy készitené addig az Eszközöket, hogy abba első lépés lenne a' Protestáns két Vallásoknak edgyesítések! A' Világi Urak részéről nem is szenvedne az az Igyekezet akadályt; de a' Papok!!! de a' kenyér és bor!!!

A' Mgos Gróf, és Státuum Praesidens Ur ö Exceh-jához, és az Ts. Ns. Státusokhoz be-adott vélekedése Gr. Haller Pálnak. — A' Mgos Bétsi Kantzelláriának edgyütt való meg-maradása iránt.

Távúl légyen töllem az, hogy a' T. Ns. Státusokat oktassam, de sőt én várok oktatót a' T. Ns Státusoktól, mindazonáltal meg kell vallanom azt is, hogy nékem-is többi lévén szavam minden dolgokhoz, valamelyek Országunk Gyűlésén elő fordulnak, tisztán akarom tartani Lelkem esméretét, a' ki, jól érzem, réám támodna, ha mind azokat, valamik édes Hazánknak vagy romlására, avagy boldogittására ha csak közelittenének is, közönségsé nem tenném. Kérem azért nagy engedelmes-séggel a' T. Ns Státusokat, szenvedjék-el meghal-
lani,

lani, midőn ezen okokból Bétsi Mlgos Kantzelláriánknak régi tanuságomból mivoltát tartozó vélekedésem szerint ki jelentem.

Tanultani én négy elztendők alatt Bétsben nagy emlékezetű Kantzellárius néhai B. *Bornemiszfya* János Ur ő Excja réám való gondoskodása alatt, a' midőn akkor virágzik vala M. Kantzelláriánk, mert édes Hazánkban lévő három Nemzetből Tanáts Urak, és az Mgos Kantzelláriához tartozó választott fzemélyek édes Hazánkából illendő számmal valának. De itt-is utoljára e' múlandó Világ maga álhatalatlanságát meg bizonyítja; mert midőn bóldog emlékezetű Fejedelmünk Fels. *Károly* Tsászárunk, leg-főbb Ministere *Czintzendorf* Ur ő Exc. jával edgyütt meg halálozának, Commissiok kezdettenek fel állittatni Hazánkon kívül lévőkől, mellyeket fennebb említett néhai Kantzellárius Ur ő Excja nehezen vévén, hogy édes Hazánk Kantzelláriáját tsak nem Agensségre hanyatlani előre szemlélte, ezen érzékenységből sokan Bétsben esett meg-halálozását ítelték. Akkor helyébe álla néhai Gróf *Gyulafi* Ur ő Exja, kinek én is többek között hozzám hajlandó indulatját meg-nyervén, tudom, hogy két elztendőknek le folyása alatt a' Fels. Udvar előtt nagy ereje vala, de azután Gróf *Uhlesfeld*, Gr. *Kollebrát*, az után Gr. *Königszegeberbst* ő Exc. joknak Kormányozások alatt Commissio állittatott vala fel, valamedig említett Mlgos Kantzelláriusunk meg-halalozék. Ennek jó, erős, és közép rend idejébe lévő Világból ki mulását másokkal együtt én-is hazafiúi érzékenységinek tulajdonitattam, mert nem tsak egyszer könyves szemmel panaszolt előttem mint igaz Hazafiú Kantzelláriánknak meg alatonittása végett. Ennek helyébe állott Gr. *Bethlen* Gábor Ur ő Exc. ja, kinek hasonlóképpen hozzám való hajlandóságát meg nyertem, mert édes Attya, édes Anyámmal Teltvérek valának. Mlgos Hertzeg *Kövenhüller* Házban lett Házafságával nagyobb részt a' Fels. Udvar Ministereinek Atyafisága által magához kötelezvén, gondoltuk meg-mozdithatatlannak lenni, a'

mint

mint hogy három esztendőig csak nem minden kívánságát a' Fels. Udvar előtt véghez vihette. De itt is a' mulandó szerentse maga áthatatlanságát bizonyítván, valamint előbbeni, úgy ezen néhai Kantzellárius ö Exja idejében is Commissio állítatván fel, többi között néhai Gróf *Breiner* Ur ö Exc. jának a' Fels. Udvari parantsolatoknak, rendeléseknek Subscriptioit Archivumunkban fel-találjuk. Ezen Urnak is gutta ütésért az után hamar meg halálózását, ez iránt való érzékenységnek fokon tulajdonatunk. Helyébe állt ennek úgy mint Mlgos Kantzelláriának Prefelse B. *Bruckenthal* Sámuel Ur ö Exja, kinek idejébe a' Fels. Udvar rendeléseit hasonlóképpen Ge. *Breiner*, az után Gr. *Brimégh* Urak Subferibálták, és Mlgos Kantzelláriánk (mágyarán ki-írva) mind eddig inkább Agenséget, mint egyebet vifele, valameddig molnai nagy Gubernatorunk, Kantzelláriusunk a' Ns Magyar Kantzelláriával edgyütt egyben köttetvén a' Fels. Udvar előtt dolgainkat Kormányozá. *Ö* Exc. jának helyében állván molnai Kantzelláriusunk Mlgos Gr. *Tóthi* Sámuel Ur ö Exc. Ezeknek idejekben réájok Commissio mind eddig fel-nem állítatott, és magók Méltóságokban még maradának. Mondhatná valaki (a' mint másutt is történt) hogy ezen két Méltóságnak idejekben születettének, többnyire édes Hazánknak ezen molnai terhei, mellyeket Gravamináknak szoktunk mondani, és molli azokat igazítani kívánnyuk; de azt is bátron mondhatja akár ki, hogy néhai boldog emlékezetű örökös Fejedelmünk, Fels. II-dik *Josef* Császárunk utóljára tapasztalván, hogy az e' fels. idegenek Hazánkat nem ismérő, annak mivóltát nem tudó Tanácsosok által magának a' F. Udvarnak ottan ottan, nem különben édes Hazánknak kárára lettenék volna, ezen molnai Mlgos Kantzelláriusunk idejében előbbeni rendeléseket, valamint másutt is, mint bölts, és leg kegyelmesebb Fejedelmünk semmivé tévé. Mind ezekből világosan ki teltzik az, mely nagy külömbség legyen Mlgos Kantzelláriánknak maganoson, és a' Nms. Magyar-Orizá.

Országi Kantzelláriával együtt létele között. Ezeknek okáért, mivel már próthocoláltatott az, hogy továbbra való tanatskozásinkig ezen két Mlgos Kantzelláriák könyörögiünk leg-jobb Fejedelmünknek azért, hogy edgyütt maradhasanak. Egyedül tsak édes Hazánk boldogulására tzelező vélekedésem, ha ugy fog tettezni a' Ts Nms. Státusoknak-is; a' volna, hogy leg jobb örökös Fejedelmünket haladéknélküli hívséges alázatafsággal könyörögnek, hogy ezen két Mélt. Kantzellariát továbbra-is edgyütt maradni méltoztafsék leg-kegyelmesebben meg hagyni, ne hogy, talám ha közöttünk volnának olyanak, a' kik képzélődő elő-meneteleket ez által várván, nyughataflanságok által némely ott fenn lévőknek elméjüket ellenkezőre hajthatnák. Maradjon mostani Székibe Mlgos Kantzellariusunk, kormányozza ott fenn dolgainkat mint eddig; a' Fels. Aultriai Házhoz való örökös ragaszkodásunk mellett, abban lévő leg-jobb örökös Fejedelmünknek magával született kegyelmességét továbbra-is munkálódván, hogy meg-nyerhessük. Ha a' mindenható UR Istennek ugy fog tettezni, ottan is nagyobbra való lépésit várhatja.

Utoljára Mlgos Gróf, és Praesidens Ur ő Exja, és T. N. Státusokhoz botsáttott kérésem az, hogy ezen igaz Hazafi édes Hazánk boldogulására tzelező vélekedésemet nagy Gubernátorunkal, és a' M. Kir. Guberniummal közleni méltoztafsanak. Az alatt-is élek mig élek Mlgos Gr. Praesidens Ur ő Exjának, és a' T. N. Státusoknak engedelmes alázatos szolgája. — Gr. Haller Pál.

Múramaros Vármegyéből. — A' Ságatagi Ső Aknánál lévő Királyi Tifztség, a' közel lévő Szomszédságból, öszve gyült Nemésséggel, II dik Leopold Királyunk Izerentsélsen meg lett Királyi Koronázásának öröme innepét, sip, 's dob zengése, puskák és ágyuk ropogása, és sok Vivát kiáltások között Jan. 16-dik napján tartotta. Mely alkalmatósággal T. Virág György, a' Kezyes Oskolák Szerzetéből való Pap, és az oda való Parokhiának Adminisztrátora,

torá; Példa Beszédek Könyve 22. Részének 28. Versében foglaltatott emez letzkét: Ne hágd által a' régi határokat, mellyeket a' te Atyáid vetettek, hathatós Magyarsággal, Halgatóinak fejtegette. Ki hozván, hogy F. II dik *Leopold*, Népünk édes Atya, a' Szent Léleknek ezen iméséhez pontban magát alkalmaztattya, ki az Kormányozásnak módjában, minden Ujtságokat félre tévén, a' meg-avált törvényeken, és szokásokon, mint erős fenék köszálon állattya Királyi Trombát, Végre illy jó, 's ritka Királyért, mitsoda hála-adással tartozanak a' mindenhatónak; egésziz illetődésig sziveket adta Halgatóinak. — Az itten nem régiben megholt, T. *Miletz Györgynek* helyyében, Alszefzora lett T. *Dózsa János* Ur. Ki eddig a' Fő Királyi Inspektorátusnál, sok esztendőig ditséretessen viselte a' Fiskálisi hivatalt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tudójtás.

Nemes Bihar Vármegyében helyhezettett *Diofzegi* Uradalomnak Ménese ugyan azon Ns Vármegyében az Erdély-orzági Posta út mentiben, Debrententől tsak egy Posta Státzionyi távolságra lévő *Hofszupály* nevezetü helyységben, háromszori Termínusokon, ugy mint ezen folyó 1791-dik esztendőben következő Aprilisnek 1-ső Aprilisnek 15-dik és Májusnak 1-ső napjain a' többet ígérőknek Kötyavetye által el fog adatatni; nevezetesen pedig lesznek el-adók: — 7 külömb szörü és idejü Ménllovak, vagy is hágó Csödörök. — 36 — 7. 6 5. 4. és 3 esztendős Csödörök. — 18 — 2 és 1 esztendős Csödör Csikók. — 4 Tanító, és Pásztor alá való nyerges lovak. — 96 — Két esztendőken felől lévő Kantzák, mellyek közzül 20 hafalsak vagynak. — 17 — 2 és 1 esztendős Kantza Csikók. — A' kinek tehát ezeknek meg-vételére tziélya és kedve vagyon, a' fent nevezett napokon és helyyen meg-jelenni ne terheltefsék, addig-is azon Lovaknak tulajdonsági felől tettzése szerint értekezhetik.